

Urkutaitelija teki elokuva- musiikkia niskakarvat pystyssä

Festivaali Pohjalaisia-mykkä-elokuva esitetään Matin-Tuvassa.

YLISTARO Urkutaitelija Kalevi Kiviniemi konsertoi ensi lauantai-iltana kotikaupungissaan Lahdessa, kiiruhtaa sen jälkeen junaan ja saapuu pikkutunneilla Ylistaroon. Sen sijaan että painaisi päänsä pielukseen Kiviniemi istahtaa Matin-Tuvassa urkujen ääreen ja alkaa valmistautua Pohjalaisia-mykkäelokuvan sunnuntaiseen näytökseen.

Kiviniemi on säveltänyt ja sovittanut elokuvaan musiikin, jonka hän soittaa Keuruulta tuoduilla amerikkalaisilla konserttiuruilla. Teatterissa on myös harmoni.

– Harjoittelen niin kauan kuin hapot kestävät, varmasti aamuun asti, taiteilija suunnittelee.

Menetetty yöunet eivät Kiviniemeä harmita, ei sekään, että hanke on teettänyt kiireistä konserttisyksyä viettävällä taiteilijalla valtavasti töitä. Kiviniemi on innoissaan. Eteläpohjalaisena hän kaipaa lakeutta ja käy usein synnyinseudullaan.

– Niskakarvoissa asti on tuntunut, kun olen tehnyt elokuvaan musiikkia. Se on ollut hurjaa. Elokuva tuoksu pohjalaisuutta. Syvät tunteet ovat meille tärkeitä, ja niitä filmi sisältää. Sen tunteet tarvitsevat purkautumisväylän.

Kun festivaali johtaja **Anssi Luoma** esitteli säestysidean Kiviniemelle kesällä, hän

Urkutaitelija Kalevi Kiviniemi poseeraa itsekkin Pohjalaisia-mykkäelokuvan julisteessa.

joutui tiiviin konserttiohjelmansa takia harkitsemaan, suostuako vai ei.

– Tulin siihen tulokseen, että tämä on pakko teherä.

Filmiä ja valoa -festivaalin elokuvaklassikoksi valittu Pohjalaisia perustuu Artturi Järviluoman näytelmään.

Jalmari Lahdensuon vuonna 1925 ohjaama mykkäelokuva on ensimmäinen näytelmästä tehty elokuva. Suomi-Filmi filmasi sen ulkokuvia muun muassa Alahärmässä, Ylihärmässä ja Vaasassa. Tapahtu-

Pohjalaiset kansanlaulut pitäisi nostaa parrasvaloihin, sillä ne ovat fantastisia.

KALEVI KIVINIEMI

mat sijoittuvat 1800-luvulle, puukkojunkkariaikaan.

Kansallisen audiovisuaalisen arkiston konservattoreiden työn tuloksena mykkäelokuvasta on valmistunut tänä vuonna digitaalinen kopio.

Matin-Tuvan näytöksessä musiikki tallennetaan ja luovutetaan arkistolle, jossa se liitetään kotimaisen elokuvan aarteistoon.

Mykkäelokuvan ja urkujen yhdistelmä on Kiviniemelle tuttu. Lahden urkuviikkojen johtajana hän ideoi konsertin, jossa sveitsiläinen klasminen urkuri ja elokuvamusiikin säveltäjä Guy Bovet säesti Notre Damen kellonsoittajan. Elokuva esitettiin Ristin kirkossa 1990-luvulla.

Elokuvaihmisenä Kiviniemi kertoo purkavansa päätään elokuvia katsoen. Hän omistaa parintuhannen elokuvan kokoelman ja on katsonut paljon mykkäelokuvia. Hän tuntee mykkäfilmiä historian ja on äänittänyt Yhdysvalloissa maailman suurimmilla teatteriuruilla, joilla aikoinaan säestettiin mykkäelokuvia.

– Englanninkielisissä maissa elokuvia säestettiin pilliuruilla, mutta Suomessa niitä säesti piano tai pieni yhtye.

Kiviniemi ei ollut ennen tätä syksyä nähnyt Pohjalaisia-filmin mykkäversiota. Vuoden 1938 äänielokuva oli sitä vastoin tuttu.

– Se on kopioitu äänimuotoon komeasti.

Syksyn aikana Kiviniemi on katsonut elokuvan kohtaus kohtaukselta kymmeniä

kertoja. Hänen pitää tietää tarkasti, miten pitkiä kohtaukset ovat ja mitä niissä tapahtuu. Muuten musiikkia olisi mahdoton sovittaa samaan rytmiin elokuvan tapahtumien kanssa.

– Pohjalaisia-elokuvan näyttelijöiden hieno työskentely on yllättänyt. He pystyvät ilmaisemaan ilmeillään ja eleillään suuria tunteita.

– Luonto on elokuvassa vahvasti esillä. Itsekin olen saanut Etelä-Pohjanmaalla voimaa luonnosta, olenhan syntynyt pellon laidassa. Olen miettinyt elämäni ratkaisuja ja uhrauksia Jalasjoen varressa.

Elokuvan musiikkiin Kiviniemi on saanut innoitusta

Kuka?

Kalevi Kiviniemi

Syntynyt Jalasjärvellä vuonna 1958.

Asuu Lahdessa.

Kansainvälisesti arvostettu konserttiurkuri.

Kesällä 2010 kiertueella Pohjois-Amerikassa. Konsertoinut muun muassa Australiassa, Filippiineillä, Japanissa ja Venäjällä.

Esiintynyt nimekkäiden orkestereiden solistina.

Tuomaroinut kansainvälisiä urkukilpailuja ja pitänyt mestarikursseja.

Yli 150 levytystä ja lukuisia levypalkintoja.

Säveltaiteen valtionpalkinto vuonna 2009.

Lahden kansainvälisen urkuviikon taiteellinen johtaja vuosina 1991–2001.

Lahden kansainvälisen urkuviikon taiteellinen johtaja vuosina 1991–2001.

eteläpohjalaisista kansanlauluista ja -koraaleista sekä Toivo Kuulan musiikista ja hänen kansanmusiikki-sovituksistaan.

– Sen lupaan, että tupa tärjää. Välillä mennään linnasta linnahan. Vallesmannin kuvittelen olevan ruotsalainen, ja Siperia-kohtauksissa välähtää venäläisyyttä. Kansankoraaleja kuullaan myös Ylistarosta.

– Eteläpohjalaiset kansanlaulut pitäisi nostaa parrasvaloihin, sillä ne ovat fantastisia. Kansanlaulut ja -koraalit eivät ole kaukana toisistaan. Molemmissa mennään syvälle ihmisyyteen.

Aiheistoltaan Pohjalaisia on Kiviniemen mukaan vieläkin tuore. Hän peilaa elokuvan teemoja nyky-Suomeen, jossa yllättävästi kipuillaan samojen ongelmien kanssa kuin yli sata vuotta sitten.

– Vallassa on edelleen ihmisiä, jotka eivät ymmärrä maaseutua eivätkä suomalaista luonnetta. Väkivalta voi olla myös henkistä kuten yrityksissä, jotka tekevät isoja voittoja, mutta panevat ihmisiä pellolle.

– Poliittista kantaa minulla ei ole, mutta kunnioitan peruspohjalaisia arvoja, uskontoa, vanhoja ihmisiä ja esivaltaa, mikäli se on oikeudenmukainen. Tätähän elokuvassakin käsitellään. Sen aiheet ovat ikuisesti ajankohtaisia.

ELINA KOSKI

➔ Pohjalaisia Filmiä ja valoa -festivaalilla Matin-Tuvassa 18. marraskuuta.